

Sekse en genderidentiteit in theosofisch perspectief

Saskia Campert

Saskia Campert LLM is een langjarige theosofiestudent. In 2016 startte zij TVN Centrum Zeeland, waar zij secretaris is. Daarnaast is zij redactielid van Theosofia.

Het mooie van theosofische leringen is dat ze eeuwen oud zijn en toch bruikbaar bij hypermoderne omstandigheden. Levend vanuit een theosofische basis heb ik steun aan de oude wijsheid om het leven van vandaag te begrijpen. Hierbij een voorzichtige poging om grip te krijgen op het nieuwe denken over sekse/geslacht/genderkeuze. Is sprake van verwarring, van een modegril ontstaan door medische ontwikkelingen of van een nieuwe stap in de evolutie van de mensheid?

Tot voor kort werd kinderen geleerd dat mensen worden geboren met twee X-chromosomen of met één X-chromosoom en één Y-chromosoom. Mensen met twee X-chromosomen ontwikkelden vrouwelijke geslachtsorganen, terwijl mensen met een X-chromosoom en een Y-chromosoom mannelijke geslachtsorganen ontwikkelden. De geslachtsorganen produceren hormonen: oestrogenen bij vrouwen en testosteron bij mannen. Deze bepalen o.a. hoe een volgroeid mens er fysiek uitziet.

De wereld was overzichtelijk: ieder had vanaf de puberteit een duidelijke plaats in de maatschappij als man of vrouw. Sporadisch was sprake van aangeboren fysieke afwijkingen, bijv. een deel van het geslachtsorgaan ontbreekt of functioneert niet. Medisch ingrijpen kon die problemen meestal verhelpen. Afwijkende gedragingen of gevoelens (bijv. travestie, homofilie, exhibitionisme, pedofilie of zoöfilie) werden afgekeurd en/of verboden.

Nieuw denken

In de tweede helft van de 20e en het begin van de 21e eeuw vinden in de westerse wereld (Noord-Amerika en EU) grote omwentelingen plaats. Groeiende economieën, gestegen welvaart en een goed opgeleide mondige bevolking staan aan de basis hiervan. Zelfbeschikkingsrecht en individualiteit worden kernwaarden. Bevrijdingsbewegingen gaan zich nadrukkelijk inzetten voor groepen en individuen die buiten de gevestigde orde vallen. Een groot deel van de aandacht richt zich op discriminatie van klassen, rassen en vrouwen, maar in het kielzog daarvan worden andere groepen (LGBTQIAP+)¹ meegezogen. Deze laatste groep leefde tot die tijd een verborgen bestaan, maar gaat zich steeds duidelijker profileren.

Seksuele betrekkingen veranderen: gemeenschap tussen man en vrouw verandert van een bijna sacrale daad om nageslacht te verwekken tot een gezellige

vrijtijdsbesteding, waarbij het verband met ouderschap volledig verdwijnt. De gewonnen vrijheid nodigt uit tot experimenteren, want elk plezier mondt uiteindelijk uit in verveling waardoor een zoektocht naar nieuw en spannender plezier ontstaat. Inmiddels wordt in de westerse wereld iemands seksuele voorkeur waarbij de man een man en de vrouw een vrouw blijft door een groot deel van de bevolking geaccepteerd. De gedachte hierbij is dat er nu eenmaal vrouwelijke mannen en mannelijke vrouwen bestaan. Respect voor het individu en daarmee verbonden de vrijheid om jezelf te zijn staan hierbij centraal.

Nu we de laatste jaren steeds vaker worden geconfronteerd met de idee dat de mens daadwerkelijk van geslacht kan veranderen door hormoonbehandelingen en operaties ontstaat bij velen verwarring, onbegrip en kritiek. Op deze laatste ontwikkeling probeer ik een licht te laten schijnen.

Man-vrouw theosofisch bezien

De oude wijsheid leert ons (kort gezegd) dat de mens meer is dan het fysieke wezen dat de meesten van ons denken te zijn. In zijn diepste kern is de mens een godsvonk (atman in Sanskrit), die tijdelijk in een lichaam op aarde verblijft. Na het sterven van het lichaam gaat deze godsvonk in ruste, om op een later tijdstip opnieuw in een lichaam op aarde terug te keren. Ons lichaam is in die visie slechts de tempel waarin ons diepste innerlijk tijdelijk verblijft. Deze godsvonk (puur bewustzijn) is noch mannelijk noch vrouwelijk.

De ontstaansgeschiedenis van de huidige mens wordt vanuit theosofie anders benaderd dan vanuit de huidige darwinistische visie. De eerste 'mens' was volgens theosofische leringen vele miljoenen jaren geleden niet meer dan een astrale projectie, die zich door middel van celdeling voortplante. In kleine stapjes ontwikkelde de mensheid zich verder. Van astrale schaduwen naar gelatine-achtige wezens, die zich door het uitwaaiëren van zaden of zweedruppels voortplantten. Pas zo'n 18 miljoen jaar geleden ontwaakte het denkvermogen en ontstond de splitsing der seksen. We gingen ons voorplanten zoals we dat nu doen. Aan deze ontwikkelingen refereert de Bijbel met het verhaal van Adam en Eva (de appel als symbool van ontluikend denkvermogen en het ontstaan van de vrouw uit de rib van de man als symbool van de splitsing der seksen).

Nu wij al miljoenen jaren in deze situatie leven, is te verwachten dat de evolutie voortschrijdt en dat nieuwe vormen voor de mensheid in beeld komen. Naar verwachting ontwikkelt de mens binnen afzienbare tijd (miljarden jaren) méér zintuigen dan de vijf waarover wij nu beschikken, zullen de fysieke verschillen tussen man en vrouw afnemen en zal de voortplantingsmethodiek veranderen. Hoe dit alles vorm krijgt is in nevelen gehuld, maar de oude rishi's² spraken hier serieus over. Voorlopig moeten we het dus nog even doen met de huidige situatie.

Wie zijn we eigenlijk?

Theosofie biedt een zeventvoudig mensbeeld, waarin (kort gezegd) onderscheid wordt gemaakt tussen ons fysieke lichaam, ons astrale lichaam, onze gedachten/emoties en de onsterfelijke geslachtloze godsvonk/atman. Aan het eind van ons aardse leven verliezen we stap voor stap alle genoemde lichamen en zal alleen onze godsvonk verder reizen. Duidelijker gezegd: in feite zijn we deze godsvonk en is de rest niet meer dan 'tijdelijke omhulsels'.

Het is dus allereerst van belang ons te realiseren dat we niet ons lichaam, niet onze gedachten, niet onze emoties zijn. Dat is eenvoudig te begrijpen want je kunt naar deze entiteiten kijken...en waar je naar kunt kijken ben je zelf niet. Je kent immers je lichaam, je kent je gedachten, je kent je emoties etc. Jij bent degene die naar dit alles 'kijkt' en staat er dus los van. Je bent het toeschouwende geslachtloze bewustzijn.

Voor jonge mensen is dit besef heel belangrijk, want in de puberteit maken we kennis met ons veranderende lichaam en onbekende nieuwe gedachten/emoties. Zolang we beseffen dat wij niet dat lichaam of die emoties zijn, is er geen probleem. We staan er los van, kijken ernaar en leren ermee om te gaan. Zo deden vele generaties voor ons dat ook.

Als we echter vergeten wie we in werkelijkheid zijn (atman) en ons gaan identificeren met ons lichaam of met onze emoties, kunnen we verward raken. Als de emoties niet blij zijn met het lichaam, willen we ons lichaam aanpassen, wat ingrijpende en vaak niet te herstellen gevolgen kan hebben als wordt besloten tot hormoonbehandelingen en chirurgisch ingrijpen.

Standing Ardhanaari - Wikipedia

Vrede met je tijdelijke behuizing

Hoe we eruit zien is geen toeval, maar hangt volgens theosofische leringen nauw samen met karmische invloeden uit vorige levens. We kozen zelf onze ouders en ons fysieke lichaam wordt opgebouwd rondom het astrale lichaam dat al vóór onze geboorte vaststaat. Dit astrale lichaam blijft ons vergezellen tijdens onze reis op deze aarde. Bekend zijn de verhalen van mensen die pijn voelen in een been dat is geamputeerd. De reden is dat het lichaamsdeel nog in het astrale lichaam aanwezig is. Adepten, zoals mevrouw Blavatsky, kunnen hun astrale lichaam gebruiken om voorwerpen te pakken of te verwijderen. Dit toont aan dat het een belangrijke rol speelt in ons aardse leven. Het is ons tweede lichaam, is sterker dan ons fysieke lichaam en bepaalt de vorm ervan.

Onvrede met het ons toebedeelde lichaam neemt de laatste jaren sterk toe. Natuurlijk is lang niet iedereen blij met het huis waarin hij/zij moet leven. De puberteit is dan ook een periode waarin je van oudsher leert daarmee om te gaan. Het besef dat ons

lichaam precies past bij ons huidige persoonlijke evolutieniveau, kan een bevrijding van negatieve gevoelens geven. Het helpt ook steeds te bedenken dat we ons lichaam helemaal niet zijn; we zijn slechts de tijdelijke bewoner ervan.

Controle over gedachten en emoties

Het leven wordt een stuk aangenamer als we inzien dat we niet worden geleid door onze gedachten en emoties, maar dat we de baas erover zijn. Ons eeuwige zelf (atman) is de afstandelijke neutrale toeschouwers van wat in ons hoofd gebeurt. Enige oefening zorgt ervoor dat we niet langer slaaf van onze emoties zijn, maar dat we hen onder controle hebben. Zo voorkomen we dat we ons op glad ijs begeven en - in plaats van moedig en standvastig het pad te bewandelen dat karma voor ons heeft uitgestippeld - illusies najagen in de ijdele hoop ons leven drastisch te verbeteren. Ik propageer geen flegmatisch fatalisme, maar een reële kijk op het leven.

Voorlopige conclusie

Voor zover ik het thans kan overzien, komt de nieuwe trend om je sekse ter discussie te stellen voort uit een combinatie van de drie in de eerste alinea van deze tekst genoemde oorzaken.

Verwarring omdat we onvoldoende beseffen wie we werkelijk zijn en daarmee samenhangend het onjuiste idee dat onze gedachten en emoties ons leven richting geven en bepalen. Hoe je je voelt, hangt volgens de oosterse scholen af van de mate waarin je de baas bent over je emoties. Je door hen laten meeslepen duidt in die visie op zwakte en leidt tot verwarring.

Door de medische ontwikkelingen die veel van onze dromen tot werkelijkheid kunnen maken, worden we verleid sommige dromen te verwezenlijken zonder te beseffen dat we als mens te klein zijn om ons karma te veranderen. Problemen die we niet overwinnen maar omzeilen, zullen volgens de oude wijsheid onherroepelijk terugkeren totdat we geleerd hebben ze te overwinnen. Dus is het beter ze nu maar meteen aan te pakken en de realiteit onder ogen te zien. Je bent immers wie je nú op grond van je karma moet zijn.

Tot slot kunnen we deze nieuwe trend wellicht ook zien als een nogal prematuur eerste stapje op ons evolutionaire pad, waar door zieners ontwikkelingen worden verwacht die de verhouding m/v in de verre toekomst zullen veranderen. De moderne mens is ongeduldig en is ervan overtuigd dat de wereld maakbaar is. Rustig wachten op toekomstige evolutionaire stappen wordt dan ook onacceptabel geacht. Hij neemt, hoogmoedig als hij is, zijn lot liever zelf ter hand.

Ik hoop dat deze overdenkingen een inspiratie vormen voor degenen die proberen de nieuwe ontwikkelingen op het gebied van sekse en gender te begrijpen.

Voetnoten

1. Een verklaring van de letters: **L**esbisch, **G**ay, **B**i-seksueel, **T**ransgender, **Q**ueer (past niet in een hokje), **I**ntersexueel, **A**-sexueel, **P**ansexueel en **+** (staat voor alle andere niet genoemde genders). Er zijn inmiddels meer dan vijftig genders duidelijk gedefinieerd, terwijl deze groep nog steeds wordt uitgebreid. Lange lijsten zijn te vinden op internet.
2. Indiase zieners/denkers aan wie de Veda's werden geopenbaard.